VEGAANI MAITOTILALLA

TEKSTI **RIIKKA SUOMINEN** / KUVAT **LARI LIEVONEN**

Harri Tuomainen, 29

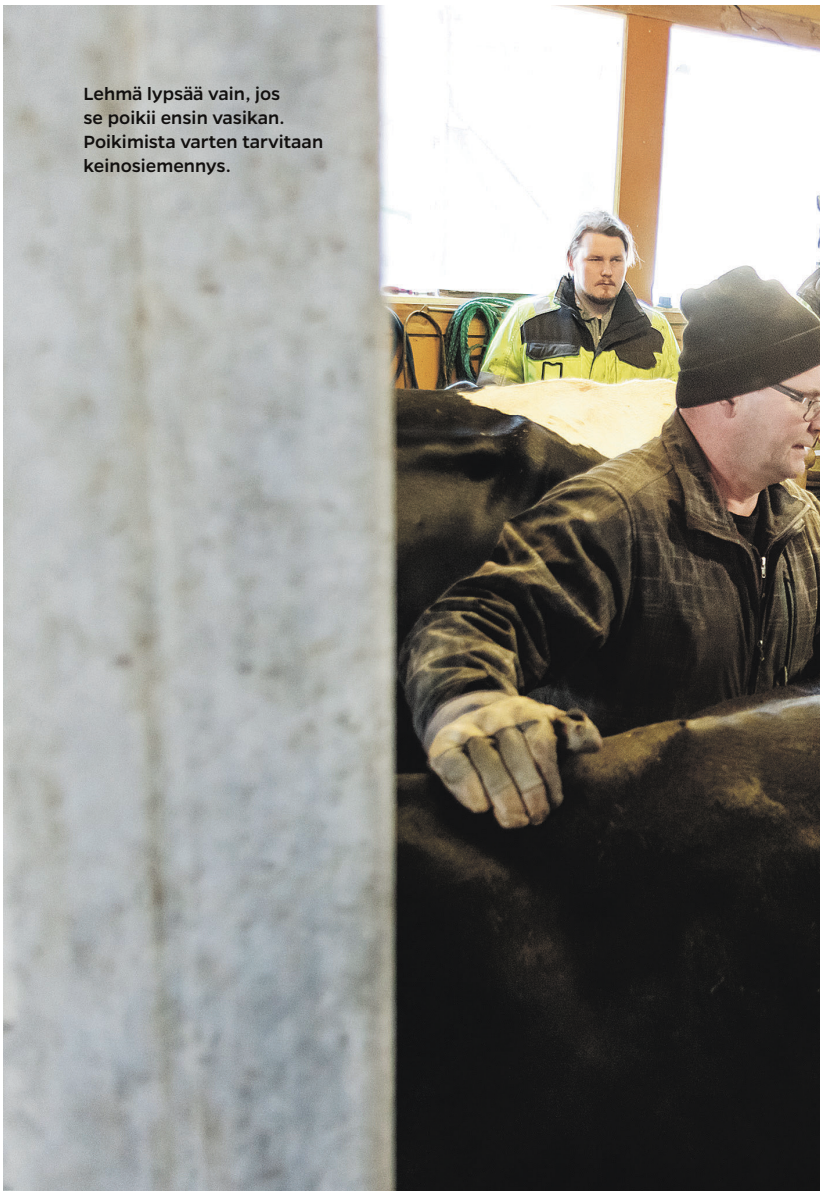
- **Maatalousyrittäjä**
- **Asuu Siilinjärvellä**
- **Mitä eläinten hyvinvointi tarkoittaa sinulle? ”Sitä, että eläimen vointia tarkkaillaan päivittäin, tarjotaan riittävästi hyvää ruokaa ja hoidetaan sairaudet kuntoon.”**
- **Lempiruoka: Lihamakaronilaatikko ja ternimaidosta tehdyt letut.**
- **Kuinka tärkeää on ruuan kotimaisuus? ”Kaakaota, hedelmiä ja mehuja lukuunottamatta syön pelkästään kotimaista ruokaa.”**

Vegaanin mielestä eläintuotanto tuhlaa luonnonvaroja ja kohtelee eläimiä huonosti. Maidontuottaja kokee tuottavansa puhdasta ruokaa lähiraaka-aineista. Löytyykö mistään yhteistä näkemystä?

Aleksi Kallioja, 29

- Valokuvaaja
- Asuu Helsingin Vallilassa
- Mitä eläinten hyvinvointi tarkoittaa sinulle? ”Sitä, että eläimillä on hyvät mahdollisuudet tehdä valintoja ja toteuttaa itseään.”
- Lempiruoka: Kreikkalainen salaatti vegaanisella feta-juustolla
- Kuinka tärkeää on ruuan kotimaisuus? ”Ympäristöystävällisyys menee kotimaisuuden edelle. Siksi valitsen espanjalaisen tomaatin suomalaisen kasvihuonetomaatin sijaan. Ainakin puolet syömästäni on kotimaista: juureksia, viljaa ja herne- ja härkäpapurouhetta. Perusostoksista vain punaiset linssit ovat tuontitavaraa.”

Lehmä lypsää vain, jos se poikii ensin vasikan. Poikimista varten tarvitaan keinosiemennys.

Keinosiementäjän oikea käsi on syvällä lehmän takapuolessa. Käsi ohjaa siemennysruiskun päätä oikeaan paikkaan kohdussa.

Lehmä seisoo rauhallisena. Se on siemennetty neljä kertaa aiemmin. Navetassa leijuu huumaava lannan haju.

Tapahtumaa on katsomassa helsinkiläinen vegaani **Aleksi Kallioja**. Kallioja on nähnyt lehmiä ennenkin, mutta maitotilalle arkinen keinosiemennys on jotain muuta kuin kotieläinpihan lehmien taputtelu.

Kallioja viettää viikonlopun **Harri Tuomaisen** maitotilalla Siilinjärvellä Pohjois-Savossa. Vierailun on järjestänyt *Vihreä Lanka* yhdessä *Maaseudun Tulevaisuuden* kanssa.

Kalliojan ja Tuomaisen näkemykset maataloudesta ja eläinten asemasta eroavat jyrkästi. Löytävätkö eri elämänpiireistä tulevat miehet yhteisymmärrystä?

HARRI TUOMAINEN ON perheensä vanhin poika. Puolitoista vuotta sitten, 27-vuotiaana, hänestä tuli perheen maatalousyhtymän osakas. Maatalousyhtymä on maatiloja varten tehty yhtiömalli. Tällä tilalla sen osakkaita ovat Tuomaisen lisäksi hänen vanhempansa.

Tuomainen on sinkku ja työskennellyt koko elämänsä kotitilalla. Muuta ammattia hän ei edes harkinnut. Tuomainen on käynyt maatalousoppilaitoksen. Se harmittaa, ettei ruotsia ja englantia ole tullut sitä enempää opiskeltua.

”Talvella olisi aikaa opiskella, mutta on kynnys lähteä tilalta. Kotona on hyvä olla.”

Tuomainen kannattaa jääkiekkojoukkue Kalpaa, päivittää Instagramiin kuvia tilan arjesta ja on keskustan tuore varavaltuutettu Siilinjärvellä.

Aleksi Kallioja asuu avomiehensä kanssa Helsingin Vallilassa. Hän muutti kotoa 16-vuotiaana ja on ollut kasvissyöjä yläasteelta saakka. Kaikkia eläinperäisiä tuotteita hän on vältellyt muutaman vuoden. Yksi myönnytys on puukon tuppi. Se on nahkainen, mutta Kalliojan mielestä toimivaa tavaraa ei kannata heittää roskiin.

”Ei veganismi ole saavutus, jota pitää mitata päivissä. Se on elämäntapa ja valintoja, mihin ohjaa rahansa ja mihin käyttää työssä aikansa”, Kallioja muotoilee.

Hän valmistuu tänä keväänä Pekka Halosen akatemiasta.

Maitotila on sopiva paikka maatalouden kipupisteiden pohtimiseen. Maito ja lihantuotanto liittyvät kiinteästi toisiinsa. Maitoa ei voi tuottaa ilman että samalla syntyy naudanlihaa. Lehmä lypsää vain, jos se poikii ensin vasikan. Sonnivasikkaa kasvatetaan noin vuosi ja sitten se teurastetaan lihaksi.

Toisinaan tilalla on sonni, jolloin eläimet hoitavat lisääntymisen itse. Yleensä avuksi tulee keinosiementäjä.

SIILINJÄRVEN KESKUSTA on tyypillinen suomalainen kuntakeskus. Siinäkin, että tarjolla on kolme supermarkettia. Tuomainen vie Kalliojan ostoksille K-marketiin, sillä S-market on boikotissa.

S-ketju on mainostanut suurin kirjaimin muun muassa maidon hinnan laskemista. Tuomaiselle se merkitsi sitä, että maidosta maksettava hinta putosi kuudenneksen. Saksalaisessa Lidlissä Tuomainen käy silloin tällöin.

Siilinjärveläismarketin kasvisruokavalikoima paljastuu hyväksi. Miehet ostavat perusvihanneksia: siilinjärveläisiä perunoita, kotimaista porkkanaa ja sipulia. Kallioja on tottunut kokkaamaan opiskelijabudjetilla. Sillä ei erikoisherkkuja osteta.

”Huvittavaa, että lehmien ruoka, härkäpapurouhe, ohra ja kaura, kuulostaa tosi herkulliselta”, hän nauraa.

Miehet pilkkovat kasvikset uuniin. Paahtuneiden kasvisten päälle ripotellaan suomalaista härkäpapurouhetta. Lisukkee-

Maito ja lihantuotanto liittyvät erottamattomasti toisiinsa.

na on vihreä salaatti. Jälkiruuaksi kaupasta on löytynyt kasvispohjainen vaniljavanukas. Ateria on vegaaninen, mutta Tuomaisen on saatava kyytipojaksi lasillinen tilan omaa maitoa.

”Maito on parasta suoraan tankista. Sitä ei ole käsitelty, siinä maistuu rasvakin”, hän sanoo.

Perheen ruokapöydässä on aina 4,5-prosenttista tankkimaitoa.
”Pelkäsin, että kasvisruoka olisi pelkkää salaattia, mutta löytyikin aika paljon makua.”

Normaalisti syömäänsä ruokaa Tuomainen kuvaa herkulliseksi mutta yksipuoliseksi. Useimmiten lautasella on jauhelihakastiketta ja makaronia tai perunaa pihvin tai makkaran kera.

Toisinaan lihansyöntiä perustellaan raskaiden töiden tuomalla reippaalla energiankulutuksella. Tuomainen ei niin tee.

”Lypsyrobotti vähentää fyysistä työtä. Omakin kunto on heikentynyt niin, että pitäisi käydä punttisalilla. Vuodenvaihteessa hommasin kortin, mutta huonolla käytöllä se on ollut.”

KALLIOJA ON TOTTUNUT selittämään ruokavaliotaan sukulaisille, työkavereille tai uusille tuttaville.

”Usein kysytään, miksi vegaani tuo ruokavalionsa esille, vaikken ole itse ottanut sitä puheeksi. Jos jätän muutaman raaka-aineen ravinnostani pois, en näe sitä äärikäyttäytymisenä.”

Kallioja on valinnut vegaanisen ruuan, koska haluaa reagoida tuotantoeläinten kohteluun ja siihen, että eläintuotanto kuluttaa luonnonvaroja kestämättömästi.

Eläinperäisten tuotteiden hiilijalanjälki on suuri. Kaikkein suurin se on naudoista saatavilla lihalla ja juustolla.

Tuottaja Tuomainen muistuttaa, että suomalainen maito on kotimaisin raaka-aine tuotettua.

”Itse tietenkin toivon, että maito ja liha maistuvat. Kun minä puhun puhtaasta ruuasta, puhun suomalaisesta. Kasvissyöjä näkee ruuan koko maapallon asiana.”

Nurmi kasvaa jopa kolme satoa vuodessa, joten se vähentää ilmastopäästöjä. Puhdasta vettäkin täällä riittää.

”Omilta pelloilta tulevalla säilörehulla, kauralla ja ohralla elukat kasvaa. Jos rehu on hyvää, ei siihen tarvita edes kovin paljon valkuaislisää.”

Tämän jutun yhteydessä Tuomaiselle selvisi, että lehmien valkuaislisän raaka-aine tulee osin ulkomailta.

”Yllätti. Sanoin myyntimiehelle että ensi kerralla kotimaista.”

Sekä Tuomaista että Kalliojaa ärsyttää se, että tuotteiden annetaan ymmärtää olevan kotimaisia, vaikkei niin ole.

”Suomalaiset leipomot voivat markkinoida leipää suomalaisena, vaikka ruis olisi tuotu muualta”, Kallioja sanoo.

NAVETTA ON päältä perinteinen, punamultamaalilla sivelty. Sisällä kaikki on modernia ja robotisoitua.

”Jännittää avata navetan ovia vieraille. Vähän kuin kutsuisi vieraita kotiinsa. Vaikka tämä on yritys, tämä on myös perhetila”, Harri Tuomainen sanoo.

Tila on perustettu 1950-luvulla. Se on hiukan keskimääräistä suomalaista maitotilaa suurempi. Lypsäviä lehmiä on 51. Kun mukaan lasketaan myös nuorkarja ja vasikat, niin eläimiä on yhteensä noin sata. Tämän kokoinen maitotila työllistää kolme henkeä.
”Tiukassa on, miten voi rakentaa ja investoida”, Tuomainen sanoo.

Kun hänestä tuli puolitoista vuotta sitten osakas, hän puhui vanhempansa sii- →

Tuomaisen ammattiylpeys kasvoi vierailun aikana. ”Hullua, että kun toinen puhui lihantuotannon ongelmista, niin minä arvostan siitä mitä teen.”

Tilalle tehdyt kalliit investoinnit kuten lypsyrobotti sitovat Tuomaisen maitotuotantoon.

hen, että tilalle hankittiin lypsyrobotti.

Robotti oli iso investointi, vaikka se ostettiin käytettynä. Se kuitenkin antaa lehmien päättää, koska ne käyvät lypsyllä. Tilallisen ei myöskään tarvitse kiirehtiä navetalle kesken peltotöiden.

Veganismi kiinnostaa monia. Kasvimaitojen myynti on kasvanut viime vuosina kohisten sekä Suomessa että maailmalla. Esimerkiksi kouvolalainen meijeri Kaslink toi markkinoille liudan kasvipohjaisia kauramaittuotteita. Syynä on maidon kysynnän väheneminen Suomessa. Maitotilallista kehitys ei huolestuta.

”Jos ihan kaikki Suomessa ryhtyisivät vegaaneiksi, niin maito on kuitenkin semmoinen voimavara, että se kelpaa vientiin. Vienti lisää maidon arvostustakin.”

Nyt tilan maito menee Valion Lapinlahden meijeriin. Se jalostetaan juustoksi ja maitojauheeksi.

SIILINJÄRVELLÄ, KUTEN muuallakin Keski- ja Pohjois-Suomessa, maatalous-tuotanto on eläinpainotteista.

Viljamarkkinoilla on vaikea kilpail-

”En itse ole kieltämässä mitään syömistä keneltäkään, mutta haluan että ihmiset ottavat selvää asioita ja tekevät tietoisia päätöksiä. Jos ostat maitotölkin, niin se ei ole pelkkä maitotölkki, vaan tuet kokonaista tuotantoketjua, joka tuottaa eläimiä hyödykkeenä”, Kallioja sanoo.

la Keski-Euroopan kanssa, eikä vilja yksin elätä näillä leveysasteilla. Viljatilalliset joutuvat tekemään muuta työtä maanviljelyn ohessa.

Tuomainen ei ole harkinnut oman tilan lehmistä luopumista. Tuotantosuunnan muutos olisi vaikeaa myös tukien vuoksi. Kun Tuomainen ryhtyi osakkaaksi, hän sai samalla aloitustuet 5–10 vuodeksi, kunhan sitoutui jatkamaan maitotilallisena saman ajan.

Noin kolmannes tilan tuloista tulee maataloustuista. Maaseutuviraston mukaan Suomessa maksettiin maataloustukea viime vuonna yli kaksi miljardia euroa.

Jos veganismin suosio veisi leivän maitotilalliselta ja lehmistä olisi pakko luopua, hän kokeilisi härkäpapua tai hernettä.

”Ja siitä jatkojalostettaisiin kasvisruoka. Niin sille saisi paremman markkina-arvon.”

EDELLISENÄ YÖNÄ SYNTYNYT vasikka imee ahnaasti tuttipullosta. Vasikka on erotettu omaan pieneen karsinaansa. Synnytyksen jälkeen emä sai nuolla sen puhtaaksi ennen erottamista. Kun vasikka täyttää muutaman viikon, se pääsee nuorisokarsinaan muiden vasikoiden kanssa.

Aleksi Kalliojan mielestä vastasyntynyt näyttää pelkäävän ruokkijaansa, jopa olevan paniikissa.

Vasikat erotetaan emostaan siksi, että ne saadaan nopeammin kasvamaan. Vierotetulle vasikalle annetaan kaksi viikkoa emon ternimaitoa ja sitten maitojauheesta tehtyä korviketta. Siten sille voi alkaa nopeammin syöttää kasvua jouduttavaa valkuaisrehua. Äidinmaitoa imevä vasikka ei voi syödä valkuaisrehua.

Ilman erottamista lehmä hoitaisi vasikkaansa noin vuoden verran. Luomutilalla vasikat ovat emojensa kanssa kaksi viikkoa. Tuomaisen tila on normituotannossa eikä navettaan mahdu erillisiä poikimiskarsinoita. Siksi eristäminen on myös turvallisuuskysymys: vasikka ei voi toikkaroida emonsa kanssa aikuisten lehmien keskellä.

”Jos voittaa lotossa, tai maidontuotanto alkaa paremmin kannattaa, niin rakennan poikimiskarsinat. Nyt en pidä sitä hyödyllisenä”, Tuomainen sanoo.

Tilastojen mukaan vuosittain useampi kuin joka kymmenes suomalaisvasikka kuolee. Viime vuonna Tuomaisilla ei kuollut yksikään vasikka.

TUOMAISILLA LEHMÄT ovat pihattonavetassa, jossa ne liikkuvat vapaasti syömään, juomaan ja lypsyrobotille.

Enemmistö navetoista on Suomessa parsinavettoja, joissa lehmät ovat kytkettynä. Tuomainen ja Kallioja kävivät Siilinjärvellä yhdessä sellaisessa.

”Parsinavetassa tilallinen vetosi lehmien laiskuuteen, siihen etteivät ne haluakaan liikkua. Kyllähän ihminenkin on laiska, mutta hyvinvoinnille tekee hyvää liikkua”, Kallioja sanoo.

Tuomaisen mielestä on vaikea arvioida, miten lehmä viihtyy parsinavetassa.

”En pysty sanomaan, ovatko parsinavetassa eläimet onnettomia. Lehmä valittaa vain, jos ei ole ruokaa edessä.”

Tuomaisen tilalla lehmät pääsevät ensi vuonna myös talvella jaloittelemaan, jos kaikki menee suunnitelmien mukaan. Nyt lehmät ulkoilevat kesäisin.

”Esimerkiksi uudessa hyvinvointilaissa →

Etukäteen Tuomaista oli jännittänyt, keksisivätkö miehet juteltavaa. ”Lauantai-iltana kahdeksalta todettiin, että oli juteltu niin että oli jo kiva hiljentyä.” Väittelyä miehet eivät saaneet aikaan. ”Pyrimme molemmat ottamaan toisen näkökulman huomioon”, muotoilee Kallioja.

puhutaan, että lehmien olisi hyvä saada ulkoilutusta ympäri vuoden. Pitää olla trendissä mukana”, Tuomainen sanoo.

Häntä mietityttää, miten talviulkoilu vaikuttaa maidon laatuun. Kesän laidunaikana maidon laatu nimittäin heikkenee.

Tuomainen miettii kovasti, uskalsiko Kallioja sanoa rehellistä mielipidettä siitä, ovatko tilan lehmät puhtaita.

”Harri kysyi, voiko lehmät navetassa minusta hyvin. Vastakysymykseni oli, että voisivatko ne voida paremmin”, Kallioja sanoo.

Hänelle tuli käsitys, että Tuomainen haluaa eläintensä voivan hyvin.

”Niissä puitteissa jotka lehmillä oli, vaikutti siltä, että ne voivat hyvin. Mutta kyllä voisivat voida paremmin. Esimerkiksi, jos niillä olisi enemmän tilaa.”

MUUTTIKO VIIKONLOPPU miesten asenteita?

Kallioja ei edelleenkään hyväksy eläintuotantoa. Positiivinen tieto oli, että rehu on omalta tilalta.

”Luulin, että ruoka olisi käsitellympää tai tuontiruokaa. Tosin minua kummastuttaa, että miksi sitä kauraa, ohraa ja härkäpapua eivät voisi syödä suoraan ihmiset”, Kallioja sanoo.Vierailu taustoitti hänelle sitä, miten ihminen päätyy eläintalouteen. Maitotilallisuus periytyy. Jos perii parsinavetan, on nykyisillä maidonhinnoilla vaikea kehittää tilasta eläinystävällistä, vaikka itse niin toivoisikin.

”Se ei tee alasta tai talouden osasta parempaa. Ei minunkaan perheessäni kukaan ole ollut kasvissyöjä tai siitä kiinnostunut. Ja tiedän maitotilallisia, joista on tullut vegaaneita”, Kallioja sanoo.

Maitotilallisen käsitys vegaaneista ei juuri muuttunut, mutta kiinnostus kasvisruokailuun kasvoi.

”Voin nyt sanoa, ettei se tuhmenna, vaikka kerran kuussa syö pelkkää kasvisruokaa. Löytyi hyviä makuja.”

Samoja näkemyksiä Tuomainen ja Kallioja löysivät ympäristönsuojelusta ja lähiviljelystä. He pohtivat esimerkiksi mahdollisuuksia jalostaa nurmea biopolttoaineeksi.

Periaate-ero jäi. Siis se, ovatko eläimet hyödykkeitä.

Usein toistuva väite on, että lehmän pitää voida hyvin, että se tuottaisi paljon.

Tuomaiselle eläinten hyvinvointi tarkoittaa sitä että tarkkaillaan eläimen vointia päivittäin. Tarjotaan riittävästi hyvää ruokaa ja hoidetaan sairaudet.

Kallioja kyseenalaistaa tavan mitata eläinten hyvinvointia tuottavuudella.

”On väärin, että elävää ja tuntevaa olentoa kasvatetaan hyödyn vuoksi ja sen jälkeen tapetaan. Haluaisin, että ihmiset ottavat selvää asioita ja tekevät tietoisia päätöksiä. Jos ostat maitotölkin, tuet koko tuotantoketjua ja tapaa tuottaa eläimiä hyödykkeenä”, Kallioja sanoo.